

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

SENIOR CERTIFICATE EXAMINATIONS/ NATIONAL SENIOR CERTIFICATE EXAMINATIONS

SEPEDI LELEMETLALELETŠO LA PELE (FAL)

LEPHEPHE LA BOBEDI (P2)

2019

TLHAHLO YA GO SWAYA

MEPUTSO: 70

Palomoka ya matlakala a tlhahlo ya go swaya ke 13.

KAROLO YA A: PADI**POTŠIŠO YA 1: KGATI YA MODITI – OK Matsepe****1.1 SETSOPOLWA SA A**

- 1.1.1
- Go sa ntšhetšanwa madira.
 - Bogoši bo sa agelwa lešaka/morako/theeletšwa.
 - Go šomišwa dihlaire le dingaka tša ditaola go itšhireletša.
 - Magoši a sa na le dingaka tša mošate.
- (TŠE THARO fela.) (3)
- 1.1.2 manyami goba lethabo (1)
- 1.1.3
- E le ge re ba bušetša eng?
 - A ititeile sefega.
 - O re se se diregago se ka fo direga.
- (3)
- 1.1.4 Wa pefelo
- Sefatamollo o befedišwa ke ge badimo le tatagwe ba mo hlanogetše ba re a boetše ditšohle go Nkgotlelele.
- Wa manyami
- Sefatamollo o nyamišwa ke go kwa gore le tatagwe o mo furaletše.
 - Banna ba Nkgotlelele ba nyamišwa ke go bona Sefatamollo a sa iponagatše/nyarele go tlo fehla ntwā.
- (E TEE fela.) (2)
- 1.1.5 Sefatamollo.
- O eme ditaba pele ka ge a tšere bogoši bjoo bo lebanego Nkgotlelele ka nepo ya go mo thibela go ba kgoši.
- (2)
- 1.1.6
- Go ntšha maikutlo.
 - Go utolla dimelo tša baanegwa.
 - Go tliša kwano le kwešišano.
 - Go rarolla mathata.
- (TŠE THARO fela.) (3)
- 1.1.7
- Re ithuta gore re se be le megabaru.
 - Re ithuta go amogela dikeletšo.
- (2)
- 1.1.8. Dikarabo tša balekwa tša maleba di tla amogelwa.
- Sefatamollo a ka welwa ke madimabe a go feta ao a šetšego a mo wetše.
 - Sefatamollo a ka amogwa bogoši batho ba lebeletše gomme a gobošwa.
- (2)

1.2 SETSOPOLWA SA B

- 1.2.1 (a) Ntlogele ke ngwetši ya Thibathibetša/Thibathibetša ke mmatswale wa Ntlogele. (1)
- (b) Ntlogele ke mosadi wa Nkgotlelele/Nkgotlelele ke monna wa Ntlogele. (1)
- 1.2.2
- Ntlogele o gana go boela bogadi ka ge bogadi ba se ba mo amogela.
 - Batswadi ba gana go bušetša magadi ba re magadi ge a tšwele a tšwele.
 - Ntlogele o gapeleditšwe go nyalwa. (3)
- 1.2.3 (a) 'Go hola moko./'Go holega moko.' (1)
- (b) 'Seyamošate ga se bowe.' (1)
- 1.2.4
- Ntlogele o ile go išwa bogadi a fihla a ba moeng o etetše mang.
 - Ntlogelele o gana go boela ka ge nnete gona a gapeleditšwe go išwa bogadi. (2)
- 1.2.5
- Ntlogele a ka se ipshine ka lenyalo/a ka se iketle.
 - Nkgotlelele le Ntlogele ba ka dula ba e lwa. (2)
- 1.2.6
- Batswadi ba Ntlogele ga ba na taba le lethabo la ngwana wa bona.
 - Batswadi ba Ntlogele ba na le kgatelelo.
 - Batswadi ba Ntlogele ba lebeletše maemo a gore ngwana wa bona o nyetšwe ka mošate/kgoši.
 - Batswadi ba Ntlogele ba hlompha setšo. (TŠE THARO fela.) (3)
- 1.2.7 Aowa/Ga ke kwane le sephetho sa batswadi ba Ntlogele ka gore:
- Mmapelo o ja serati, senyakelwa ga a se rate.
 - Batswadi ba Ntlogele ba gataka ditokelo tša Ntlogele tša go ikgethela.
 - Batswadi ba Ntlogele ga ba iše felo ka maikutlo a Ntlogele.
- Ee/ Ke kwane le sephetho sa batswadi ba Ntlogele ka gore:
- Batswadi ba Ntlogele ba šetše ba lle magadi.
 - Batswadi ba Ntlogele ba hlompha setšo.
 - Batswadi ba Ntlogele ba tšhaba go goboga.
 - Batswadi ba Ntlogele ga ba dumele go laolwa ke ngwana. (TŠE THARO fela.) (3)

[35]

POTŠIŠO YA 2: DILO TŠELA KE BATHO – MC MPHAHLELE**2.1 SETSOPOLWA SA C**

- 2.1.1
- Go bolelwa ka setešeng sa maphodisa.
 - Go bolelwa ka maphodisa.
 - Go bolelwa ka koloi/difatanaga. (3)
- 2.1.2 'Ba ragana ka meletse bjalo ka ditonki.' (1)
- 2.1.3
- Basi o na le lenyatšo ga a hlomphe Mukhabudi.
 - Basi o lwa le Mukhabudi ebile o mo foša ka maswika.
 - Basi o roga Mukhabudi ka bommagwe.
 - Basi o a rumulana. (3)
- (TŠE THARO fela.)
- 2.1.4 Wa ntwā
- Basi le Mukhabudi ba lwa ka matswele. (2)
- 2.1.5 Basi.
- Basi o hlakiša Mukhabudi, o a mo lwantšha, o mo lwantšhetša go tšena sekolo le tlhompho yeo a nago le yona. (2)
- 2.1.6
- Moanegi o re anegela ditiragalo tša ntwā magareng ga Mukhabudi le Basi.
 - Moanegi o re utollela dimelo tša baanegwa ka go laetša lenyatšo la Basi le tlhompho ya Mukhabudi.
 - Moanegi o tšweletša maikutlo a Mukhabudi a go kwa bohloko ge Basi a mo roga ka mmagwe/motswadi wa gagwe. (3)
- 2.1.7 Dikarabo tša balekwa tša maleba di tla amogelwa.
- Ke maikarabelo a monna go godiša bana ba gagwe le ge mmagobona a hlokofetše.
 - Monna o swanetše go ba le kwelobohloko baneng ba gagwe. (2)
- 2.1.8
- Mukhabudi a ka fetša a iphile naga a tšhabile ka gae.
 - Mukhabudi a ka fetša a gobaditše goba go bolaya Basi mme se sa mo direla molato/rekhoto ya bosenyi.
 - Bobedi Basi le Mukhabudi ba ka fetša e le manaba/ba gobatšane goba ba bolayane goba ba hlotše ntwā magareng ga batswadi ba bona. (2)

2.2 SETSOPOLWA SA D

- 2.2.1 (a) Mukhabudi ke mošomedi wa van Niekerk/van Niekerk ke mongmošomo wa Mukhabudi. (1)
 (b) Ke bagwera/bakgotse. (1)
- 2.2.2
- Go se kwane ka dipolelo.
 - Tshwarompe ya bašomedi ba mo dipolaseng.
 - Kgethologanyo go ya ka mmala le bong. (3)
- 2.2.3 (a) 'Go fekeetša.' (1)
 (b) 'Go rapelela.' (1)
- 2.2.4
- A go kwa bohloko
 - Ka gore o bethilwe ka letswele a ba a ragakwa ka dieta. (2)
- 2.2.5
- van Niekerk a ka lahlegelwa ke bašomedi.
 - Kgwebo e ka wa a hloka tšweletšo.
 - van Niekerk a ka swarelwa tlaišompe ya bašomi.
 - Bašomi ba ka dira sedulagae goba kgwabokaseboka. (TŠE PEDI fela.) (2)
- 2.2.6
- Moanegi o hlaloša dimelo tša baanegwa. (Bopelompe bja van Niekerk)
 - Moanegi o hlaloša maikutlo a baanegwa. (Go kwa bohloko ga mošemane wa go bethwa ke van Niekerk)
 - Moanegi o hlaloša ditiragalo. (3)
- 2.2.7
- van Niekerk ga a gate ka mošito o tee le molaotheo wa naga.
 - van Niekerk ga a gate ka mošito o tee le molao wa khiri ya bašomi/ wa tshwaro ya bašomi.
 - van Niekerk o swanetše go hlompha serithi sa batho.
 - van Niekerk o swanetše go ba le tšhomišanommogo le badiredi ba gagwe.
 - van Niekerk a amogele gore batho ba dira diphošo.
 - van Niekerk o na le kgatelelo go bašomi ba gagwe (TŠE THARO fela.) (3)

[35]

PALOMOKA YA KAROLO YA A: 35

KAROLO YA B: PAPADI/TERAMA**POTŠIŠO YA 3: DI ŠITILE PHAAHLA – SN Tseke****3.1 SETSOPOLWA SA E**

- 3.1.1 (a) C/Hlogo ya sekolo. (1)
 (b) D/Motlatšahlogo ya sekolo. (1)
 (c) A/Morutwana. (1)
 (d) B/Morutiši. (1)
- 3.1.2
- Go bolelwa ka tšhelete.
 - Go bolelwa ka toropo,
 - Go bolelwa ka ofisi ya hlogo ya sekolo.
 - Go bolelwa ka tšhelete e bolokwa toropong.
(TŠE THARO fela.) (3)
- 3.1.3 Dikarabo tša balekwa tša maleba di tla amogelwa.
 Mohlala:
 Moya wa bomenemene.
- Hlogo ya sekolo le motlatšahlogo ba šomiša Namele le Tihakolane go hwetša thekgo go tšwa go barutwana.
- Moya wa boitshepho
- Tihakolane o tshepa gore Namele bjale gona ba mo swere a ka se ba tšwe ka diatleng ka ge le ba taolo ya sekolo ba tseba ka tirišano ya bona le yena. (2)
(E TEE fela.)
- 3.1.4 Dikarabo tša balekwa tša maleba di tla amogelwa.
 Mohlala:
- Ga a tshepagale.
 Ka ge a ile a botša bana ba sekolo dipalopalo tša mašeleng a sekolo.
 O rerišana le bana ba sekolo go tsoša seaduma.
 - O hloka lerapo la mokokotlo.
 O laolwa ke barutwana ka baka la go hloka maitshwaro ga gagwe. O robala le barutwana ba banenyana. (2)
- 3.1.5 Dikarabo tša balekwa tša maleba di tla amogelwa.
 Mohlala:
 Tiragatšo ye e ka bapalega ka ge:
- Baanegwa e se ba bantši.
 - Mafelo e se a mantši.
 - Mongwadi a šomišitše ditšhupasefala go tloša ditšhitišo. (3)

- 3.1.6
- Mašutša o re ka moo baithuti ba dirilego ka gona ke gabotse mola go se bjalo.
 - Tlhakolane o re Namele ke motho wa maele, sephiri le wa go loka mola go se bjalo.
 - Tlhakolane o gegea Namele ka go bolela gore o a tseba gore go tše dingwe a ka se gane tabataba e le gore ba a mo tsebela.
- (TŠE PEDI fela.) (2)
- 3.1.7
- Segwera sa barutiši le bana ba sekolo se be le magomo.
 - Barutiši ba šome mošomo wo ba o thwaletšwego. (2)

3.2 SETSOPOLWA SA F

- 3.2.1 BoNamele ke barutiši ba go ganana le go gola. (1)
- 3.2.2 Dikarabo tša balekwa tša maleba di tla amogelwa.
- (a) (Ka go fela pelo le ka kgopelo). (1)
- (b) (Ka boikokobetšo le tlhompho). (1)
- 3.2.3 Lengwalo le go bolelwago ka lona le ngwadilwe ke Namele. (1)
- 3.2.4
- Barutwana ba be ba lla ka tlhokego ya meetse sekolong.
 - Barutwana ba lla ka tlhokego ya dintlwana tša boširelo/boithomelo.
 - Barutwana ba nyaka go tseba ka palomoka ya tšhelete ya meago yeo e sa šomego sekolong. (3)
- 3.2.5 A boikokobetšo.
- O ikiša fase go barutwana le go polelo ya Lefagwana gore ba thekge kgopolo ya gagwe. (2)
- 3.2.6
- Mohola wa poledišano ke go hlaloša dimelo tša baanegwa.
 - Mohola wa poledišano ke go hlaloša maikutlo a baanegwa.
 - Mohola wa poledišano ke go dira gore babogedi ba tle ba kwešiše tše ba di bonago le tše ba di kwago.
 - Mohola wa poledišano ke go hlaloša tikologo.
 - Mohola wa poledišano ke go dira gore baanegwa ba hlaloše ditiragalo ka bobona.
- (TŠE THARO fela.) (3)
- 3.2.7 Namele.
- Ditiragalo tša sengwalo se di dikologa godimo ga gagwe go tloga mathomong a puku go fihla mafelelong. Ke yena a gogago šedi ya babadi. O palelwa ke go fihlelela dinapo tša gagwe ka baka la mafokodi a gagwe (a nama). (2)
- 3.2.8
- Lefagwana o rata nnete.
 - Lefagwana ga a gokagoketšege.
 - Lefagwana o na le maitshwaro a mabotse. (3)

[35]

POTŠIŠO YA 4: GA LE BATSWADI BA SELO – F MOTHUPI**4.1 SETSOPOLWA SA G**

- 4.1.1 (a) C/Moruti (1)
 (b) D/Monna wa Nkareng/Tatago Pulane (1)
 (c) A/Mmago Pulane/Mosadi wa Setongwane (1)
 (d) E/Ngwana wa Nkareng (1)
- 4.1.2
- Go bolelwa ka ditulo.
 - Go bolelwa ka ngaka/dingaka/baoki.
 - Go bolelwa ka toropo.
 - Go bolelwa ka karatšhe.
 - Go bolelwa ka maphodisa.
 - Go bolelwa ka sekolo.
 - Go bolelwa ka barutiši.
 - Go bolelwa ka tšhelete.
 - Go bolelwa ka badirelaleago.
- (TŠE THARO fela.) (3)
- 4.1.3 Ke wa pefelo.
 Setongwane o befedišwa ke gore Nkareng o boditše moruti diphiri tša lapa la bona. (2)
- 4.1.4 Wa lenyatšo.
- Setongwane o re Nkareng a tswalele molongwana wa gagwe wa go nka.
 - Setongwane o re moruti o apere sutwana ya go šošobana.
 - Setongwane o ra moruti o re mokgalabjana tena.
 - Setongwane o re ga a tlo laolwa ke barutinyana.
 - Setongwane o ra mosadi o re o tlaetše.
 - Setongwane o ra mosadi wa moruti o re ke mosatšana wa ditšhubaba.
- (E TEE fela.) (2)
- 4.1.5
- Baanegwa ga se ba bantši.
 - Polelo ga se ye telele.
 - Ditšhupasefala di šomišitšwe go fokotša ditšhitišo. (3)
- 4.1.6 A manyami/Pefelo.
- Setongwane o bolela le moruti ka lenyatšo.
 - Mmadi o befedišwa ke maitshwaro a Setongwane.
- (E TEE fela.) (2)
- 4.1.7
- Basadi ga ba swanela go kgotlelela tlaišo.
 - Ke molato go šireletša/khutiša bosenyi/basenyi ka go se bege molato maphodiseng. (2)

4.2 SETSOPOLWA SA H

- 4.2.1 • Fepa. (1)
- 4.2.2 Dikarabo tša balekwa tša maleba di tla amogelwa. (1)
 (a) Nkareng.
(Ka bogale/ka makalo/ka tlabego)
- (b) Setongwane.
(Ka boikokobetšo/ka go ithapeletša). (1)
- 4.2.3 Aowa.
 • Ke tšhelete yeo a e filwego ke Phafana a leka go mo pipa molomo ka gore o katile Pulane. (1)
- 4.2.4 • Setongwane ga a nyake go tlogela go rekiša bjala.
 • Setongwane o nyaka gore Pulane a se ke a ya ga makgolwagwe.
 • Setongwane o ba foraforetša/tšhela phori mahlong gore ba bone e ke bjala bo tliša tšhelete. (3)
- 4.2.5 Maikutlo a letšhogo.
 • Nkareng o tšhošwa ke go bona Setongwane a swere tšhelete ye ntši.
- Maikutlo a go selekega/tenega
 • Nkareng o selekwa/tenwa ke go bona thekišo ya bjala e šitiša Pulane go dira mešomo ya sekolo ka tshwanelo. (E TEE fela) (2)
- 4.2.6 • Poledišano e thuša go hlaloša dimelo tša baanegwa.
 • Poledišano e thuša go hlaloša maikutlo a baanegwa.
 • Poledišano e thuša go hlaloša ditiragalo.
 • Poledišano e thuša gore baanegwa ba hlaloše ditiragalo ka bobona. (TŠE THARO fela) (3)
- 4.2.7 Pulane
 • Ditiragalo tša sengwalo se di dikologa godimo ga gagwe go tloga mathomong a puku go fihla mafelelong. Ke yena a gogago šedi ya babadi. (2)
- 4.2.8 Aowa/Ga se tate wa mmakgonthe ka gobane:
 • Setongwane o paletšwe ke go šireletša Pulane ka morago ga go katwa ke Phafana.
 • Setongwane o be a tliša Nkareng le Pulane.
 • Setongwane o ile a amogela pipamolomo go tšwa go Phafana.
 • Setongwane o ile a gapeletša Pulane go ya komeng.
 • Setongwane o be a gapeletša Pulane go rekiša bjala. (TŠE THARO fela) (3)

[35]

PALOMOKA YA KAROLO YA B: 35

KAROLO YA C: KANEGELOKOPANA**POTŠIŠO YA 5: KHUPAMARAMA – Mamphoku Mamabolo****'LE GE O KA NTHAKA' – MJ Tautsoala****5.1 SETSOPOLWA SA I**

- 5.1.1 Lapeng la Mathintha. (1)
- 5.1.2 • ga nke e senya e sa agela (2)
- 5.1.3 • 'O be a betše.'
• 'A fufula bogale bjalo ka tau.' (2)
- 5.1.4 Boikokobetšo
• 'Tate hle, ke phošo.'
Tlhompho
• 'Aowi! Ke a kgopela hle rrawešo!' (2)
- 5.1.5 • Lenkgeretla ke selo sa maratha goba seo se gagogilego. Polelo yeo e ka be e laetša gore lekgarebe leo le hlagetše/ befile.
• Lenkgeretla le tšweletša kgopolo yeo e laetšago lenyatšo go kgarebjana yeo. (2)
- 5.1.6 Wa pefelo
• Mathintha o befedišitšwe ke gore Mahlomola o mo nyaditše ka ga a tlišitše lekgarebe ka lapeng la gawe. (2)
- 5.1.7 • Go tšweletša dimelo tša baanegwa. (Tlhompho le boikokobetšo bja Mahlomola, bogale bja Mathintha)
• Go tšweletša maikutlo a baanegwa. (Go tšhoga ga Mahlomola le go befelwa ga Mathintha)
• Baanegwa ba hlaloša ditiragalo ka bobona. (3)
- 5.1.8 Dikarabo tša balekwa tša maleba di tla amogelwa.
Maikutlo a manyami
• Mathintha bjale ka motswadi ga a swanelwa go botša Mahlomola gore ka mo ga se ka gagabo.
• Mathintha o e gapile le namane ka gona ga a swanela go botša Mahlomola gore ga se yena tatagwe wa madi.
• Mathintha o nyenyefatša rrago Mahlomola.
(E TEE fela.) (2)
- 5.1.9 Dikarabo tša balekwa tša maleba di tla amogelwa
• Nka dula fase le yena ka mo kgala le go mo fa dikeletšo ka ditaba tša marato.
• Nka boledišana le yena ka taba ya go hlompha lapa labo le batswadi. (2)

'O MO TŠHABE PARAPARA' – M Mamabolo**5.2 SETSOPOLWA SA J**

- 5.2.1 (a) B/O bone lehodu (1)
 (b) A/O paletšwe ke go rarolla molato (1)
 (c) E/O lobišitšwe kgomo (1)
 (d) C/O humile ebile ke lehodu (1)
- 5.2.2 (a) Khazoro le Mampara ke batswala. (1)
 (b) Sethekhu ke tatago Kgokološane/Motho le morwa. (1)
- 5.2.3 • Kokonya. (1)
- 5.2.4 Sethekhu ke molwantšhwa
 • Ke mogale wa sengwalo/kanegelokopana ye.
 • Ditiragalo tša kanegelokopana ye di dikologa godimo ga gagwe.
 • O thoma le kanegelokopana e bile o fetša le yona.
 • Ke yena yoo a rwelego mathata le maima.
 • Ditiragalo ka moka di lebišitšwe go yena.
 (TŠE PEDI fela.) (3)
- 5.2.5 • Moanegi o hlaloša ditiragalo tša kanegelokopana ye.
 • Moanegi o re utollela dimelo tša baanegwa.
 • Moanegi o tšweletša maikutlo a baanegwa. (3)
- 5.2.6 • O tlo kgodišwa ke seo o tla bego o se bona. (1)
- 5.2.7 • Matseno a kanegelekopana ye a na le maatlakgogedi.
 • Baanegwa ba bohlokwa, molwantšhwa le mohlohleletši ba tšweleditšwe mo matsenong.
 • Tikologo yeo e amanago le ditiragalo e lego motse wa Seokela e tšweleditšwe mo matsenong. (3)

PALOMOKA YA KAROLO YA C: 35

KAROLO YA D: THETO**POTŠIŠO YA 6: DIRETO TŠA SESOTHO SA LEBOA – Prof. DM Kgobe****6.1 'LEFELO LE LEKGETHWA' – BMT Makobe**

- 6.1.1 Thetotumišo
- Moreti o reta ka mabitleng/dirapeng moo bahu ba bolokilwego gona. (2)
- 6.1.2
- Ditematheto tša sereto ke tše tharo.
 - Ditematheto di bopilwe ka methalotheto ye mene ye mene. Ke kwatereine.
 - Palomoka ya methalotheto ke ye 12.
 - Methalotheto ke ye mekopana le ya magareng. (TŠE THARO fela.) (3)
- 6.1.3
- (a) 'o šale o le pshenene.' (1)
- (b) 'hwidinya matsogo.' (1)
- 6.1.4
- Re phele re itokišeditše lehu/Go ya moo o ka se tsogego o boile.
 - Ge re hlokofala re šia dilo ka moka mo lefaseng. (2)
- 6.1.5
- Poeletšothomi: Ga go ...
 - Poeletšophetši/Poeletšofelo: lefelong le
 - Go gatelela kgopolo/Go tlemaganya dikgopolo/Go tliša mošito. (3)
- 6.1.6 Leswao la tlabego/la makalo
- Go gatelela kgopolo ya gore lehu ke leeto la mafelelo le gore, le, ke lefelo le lekgethwa go fetiša mafelo a mangwe. (2)
- 6.1.7 A lethabo
- Moreti o thabišwa ke gore go na le kgotso lefelong la bahu. Ka ge go se na lenyatšo, lehufa, tshete le maroga e lego tšeo di hlakišago batho mo lefaseng. (2)
- 6.1.8
- Bjalo ka bafeti ba mo lefaseng, re swanetše go phela re itokišitše ka ge re tlo le tlogela.
 - Mo re ya go gona go na le khutšo ge e le ditlaišego ka moka tša lefase di a šala.
 - Dithoto tše re nago le tšona re tlo di tlogela. (TŠE PEDI fela.) (2)

6.2 'RE MADIMABE BJANG!' – OK Matsepe

- 6.2.1 Ra belega a tloga,
Mohlatlami le yena a re amoga – (2)
- 6.2.2 Tše kae dihlogo ke tše di fihlilwego
Mola a bogadi maina o a filwego?
Go tseba lena le mang le mang
Go ba segagaborena e sego sa ga bomang? (2)
- 6.2.3 (a) B/Go ithwala. (1)
(b) A/Tše di bolokilwego. (1)
(c) D/Go phasa badimo. (1)
- 6.2.4 Morumokwanofelo.
• Go gatelela kgopolo ya gore dihlogo di fihliwe le gore go padile. (2)
- 6.2.5 Ge le sa rate, le gona lesetšang
Ge le sa rate/
Le gona lesetšang//
• Go tliša khutšo mo mothalotheong.
• Go kgaoganya mothalotheo ka dikarolometara tše pedi goba go feta. (3)
- 6.2.6 Wa manyami
• Re nyamišwa ke ka mokgwa wo moreti a hlokofalelwago ke bana ka gona. (2)
- 6.2.7 • Nka nyaka mosadi woo a ka mpelegelago bana.
• Nka nyala mosadi yo mongwe.
• Nka kgopela ngwana bolotaditšhiwana.
• Nka kgopela tlhatswadirope. (3)

PALOMOKA YA KAROLO YA D: 35**PALOMOKA YA TLHAHLOBO: 70**